

ГРОШ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

В.П.Синчак

*доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри менеджменту, фінансів та кредиту
Хмельницького університету управління та права*

УДК 336.2

МЕТОДИЧНІ ВАДИ КОМУНАЛЬНОГО ПОДАТКУ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

З'ясовано особливості формування платників комунального податку у сільському господарстві. Установлено чинники зменшення фіскальної ролі комунального податку у формуванні місцевих бюджетів.

Выяснено особенности формирования плательщиков коммунального налога в сельском хозяйстве. Определено факторы уменьшения фискальной роли коммунального налога в формировании местных бюджетов.

The article discusses the problem issues of functioning of the local municipal tax. It is determined the ambiguity of components of municipal taxes and proved the expediency of their arrangement.

Розвиток вітчизняної системи місцевого оподаткування у 90-х роках ХХ ст. зумовив зростання кількості податків і зборів як важливих джерел збільшення власних доходів органів місцевого самоврядування. Суттєва роль у цьому процесі відводилась місцевому комунальному податку, який, беручи до уваги законодавчо встановлений неоподатковуваний мінімум, інші чітко встановлені для обчислення цього платежу показники, повинен був стати вагомим джерелом місцевих бюджетів. Останнє стало особливо актуальним для органів місцевого самоврядування сільських і селищних рад, які, враховуючи чинний перелік місцевих податків і зборів, особливості їх справляння, обмеженість податкової бази, відсутність платників і т. п., не змогли б одержати коштів до бюджетів. Проте зі зміною чинного законодавства та запровадженням спеціальної систем оподаткування зі сплатою фіксованого сільськогосподарського податку (далі — ФСП) у рахунок комунального податку та підвищенням податкового критерію для дотримання статусу сільгоспвиробника, проблема з надходженням коштів до місцевих бюджетів сільських і селищних рад постала ще більше. У цілому це й викликає полеміку, яка потребує свого нового осмислення та наукових розробок для обґрунтування нових ідей і встановлення однозначності в цих питаннях.

Поряд із цим, слід зазначити, що питання формування доходів місцевих бюджетів України достатньо висвітлені в сучасній економічній літературі. Цій проблемі присвятили свої праці такі видатні зарубіжні вчені, як: Дж. С. Міль, А. Маршалл, А. О. Ісаєв і відомі фінансисти-сучасники, особливо М. Я. Дем'яненко, О. П. Кириленко, В. І. Кравченко, В. В. Рибак та інші науковці.

© Синчак В.П., 2009.

Проте проведені дослідження у більшій мірі стосуються загальних складових податкової системи та деяких аспектів формування місцевих бюджетів за рахунок власних доходів або лише окремих груп місцевих податків як низько ефективних і неспроможних забезпечити органи місцевого самоврядування достатніми фінансовими ресурсами для забезпечення виконання своїх повноважень. У той же час такі важливі питання стосовно позитивних змін в оподаткуванні сільськогосподарських підприємств, як основних платників податків до місцевих бюджетів сільських і селищних рад, що, з одного боку, сприяють зменшенню вилучення доходів із галузі, а з іншого — скороченню податкових надходжень, ще не знайшли достатньо-об'єктивної оцінки в працях дослідників. Наведене й вимагає здійснення подальших досліджень цієї проблеми з метою оптимізації фінансових потоків до місцевих бюджетів сільських і селищних рад через податковий механізм у сільському господарстві.

Беручи до уваги вищезазначене, метою цієї статті є з'ясування особливостей формування платників комунального податку та визначення чинників зменшення його фінансової ролі у формуванні місцевих бюджетів сільських і селищних рад.

Процес законодавчого становлення та розвитку комунального податку розпочався з часу прийняття в нашій державі Декрету Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки та збори" від 20 травня 1993 р. № 56-93 [1], що пізніше знайшло своє відображення і в Законі України «Про систему оподаткування» від 18 лютого 1997 р. [2]. І, якщо наступними законодавчими актами здійснювалась спроба ввести нові місцеві платежі або скасовувались раніше прийняті збори, то це аж ніяк не стосувалось комунального податку, який залишився незмінним із часу його введення вищезазначеним декретом. Однак із динамічними зрушеннями в економічних процесах нашої держави й оподаткуванні сільгоспвиробників, постала проблема із визначенням у цій галузі платників комунального податку, що, безумовно, не може не впливати на величину власних доходів органів місцевого самоврядування. Причому, навіть за наявності визначення сільськогосподарського підприємства, яке відповідно до Декрету № 56-93 від 20 травня 1993 р. звільняється від цього платежу, проблем стосовно формування списку платників комунального податку стає не менше. Так, як відомо з чинного законодавства [3], до сільськогосподарського підприємства (включаючи фермерське, рибальське, та рибницьке господарство) належить юридична особа, основним видом діяльності якої є вирощування та переробка сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації якої становить не менше 50 відсотків від загальної суми виручки.

Здавалося б, за такого підходу законодавця все стає очевидним і зрозумілим при віднесенні будь-якого підприємства до списку платників комунального податку. Причому такий законодавчий критерій міг би успішно застосовуватись і стосовно інших податків, які стосуються господарств галузі. До цього спонукає здоровий глузд і математичний розрахунок, яким, власне, недоцільно нехтувати. Проте, як нами вже зазначалось у попередніх працях [4, с. 372-375], у наступних податкових законах величину цього критерію, встановленого для виручки (валового доходу) від реалізації сільськогосподарської продукції, збільшено до більш як 75 %, а назву сільськогосподарського підприємства змінено на нове визначення сільськогосподарського товаровиробника.

Безумовно, річ тут не у підміні одного визначення на інше, а в критерії, який передбачений у першому, і другому випадках. Так, для виключення господарства із списку платників комунального податку, як наведено вище, йому необхідно дотриматись еталону сільськогосподарського підприємства, зокрема, забезпечити рівень виручки від реалізації сільськогосподарської продукції на рівні не менш як 50 %. Звісно, така вимога не розповсюджується на суб'єктів малого підприємництва, які обрали спрощену систему оподаткування зі сплатою єдиного податку, що дає їм підстави не сплачувати встановлений законодавством перелік платежів, до котрих, як відомо, віднесено і комунальний податок. Причому робити це вони можуть незалежно від обсягу виручки від реалізації сільськогосподарської продукції, оскільки тут вже вступає в дію інший критерій, який стосується загальної її величини. Зауважимо, що відповідно до чинного законодавства [5] цей обсяг має складати для фізичних (громадян підприємців) і юридичних осіб 500 та 1000 тис. грн. відповідно.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що за таких умов дотримується логічна доцільність переходу на спрощену систему оподаткування підприємства, яке займається виробництвом і реалізацією сільськогосподарської продукції з обсягом виручки від такої діяльності менше ніж 50 %. Усе це вказує й на послідовність і несуперечність чинного законодавства, що дозволяє платнику податку вибудовувати свою власну податкову

політику, до того ж, зрозумілу йому та державі, а відтак — і всьому суспільству. Адже, по-перше, держава розробила та запропонувала цілком доступний і логічний порядок зміни системи оподаткування, і, по-друге, вона ж дала можливість альтернативного вибору розрахунків з бюджетами, що цілком узгоджується з намірами платника податку, який, поряд з іншими видами діяльності, здійснює її і в сільському господарстві та має можливість “самостійно звільнити себе” від сплати комунального податку та інших платежів, визначених законодавством.

На цій підставі доцільно зауважити, що такої послідовності та логічності, на жаль, бракує при обранні платником комунального податку спеціальної системи оподаткування. Йдеться про осіб, які відповідно до чинного законодавства можуть перейти на сплату фіксованого сільськогосподарського податку. Відзначимо, що відповідно до Закону [6] його платниками є сільськогосподарські підприємства, в яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 75 % загальної суми валового доходу. Причому, цим же законом, як і в умовах дії спрощеної системи оподаткування, визначено, що ФСП ідентично сплачується в рахунок комунального податку, а також інших платежів, наведених у цьому ж документі (ми тут навмисне їх упускаємо, оскільки вони зараз не стосуються нашого дослідження).

Проте детальний аналіз співставлення критеріїв, передбачених для цих двох платежів дозволяє зробити висновок, що сільськогосподарському підприємству не потрібно обов'язково бути платником ФСП, щоб не сплачувати комунальний податок. Адже, як доведено вже вище, йому доцільно лише досягти більш як п'ятдесятивідсоткової частки з реалізації сільськогосподарської продукції у загальному обсязі виручки. Тоді як для платника ФСП її величина повинна перевищувати 75 % загальної суми валового доходу. Різниця полягає тільки в підміні категорій, зокрема, виручки на валовий дохід. Хоча з позиції формування форм фінансової звітності (див. ряд. 010 форми № 2 “Звіт про фінансові результати”) та й на практиці ці категорії дуже часто ототожнюються, що вже є темою іншого наукового дослідження та виходить за межі цієї статті.

Слід наголосити й на тому, що спочатку запровадження фіксованого сільськогосподарського податку за мірило було взято також 50 % для валового доходу з реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки. Втім у той період часу це не викликало особливих заперечень, оскільки, по-перше, для платників ФСП діяли податкові канікули, і, по-друге, відбувалось лише дублювання стосовно величини частки у законодавчих актах, які регулювали сплату комунального і фіксованого сільськогосподарського податків.

Останнє і з практичної точки зору не мало особливого значення для сільськогосподарських підприємств. Так, досягнувши встановленої законодавством частки, господарство залишалось на загальнодержавній системі оподаткування і не здійснювало розрахунки з бюджетом по комунальному податку, що було характерним для всіх сільськогосподарських підприємств. І лише згодом, після введення ФСП, вони переходили на сплату останнього, який, як зазначено вище, також сплачувався у рахунок комунального податку, хоча господарства і так вже не повинні його були сплачувати. Тому комунальний податок лише збільшував кількість платежів у рахунок яких сплачувався ФСП, що мало, безумовно, позитивний психологічний вплив на сільгоспвиробників стосовно уявного зменшення податкового навантаження. Однак все це відбулось, між іншим, з негативними практичними наслідками для місцевих бюджетів. Адже, як показують результати проведеного аналізу за 2006-2008 рр. (табл. 1), із 20 аграрних районів Хмельницької області в 13 відбулось зменшення надходжень комунального податку від -1,2 % (Летичівський район) до -31,4 % (Полонський район), які в цілому знизились по районах до — 8,2 %, тоді як у бюджетах міст області вони збільшилися на 16,3 %.

Таблиця 1
Надходження комунального податку до місцевих бюджетів міст і районів
Хмельницької області у 2006-2008рр. (тис. грн.)

Назва міст і районів	Роки			Відхилення 2008 р. від 2006 р.	
	2006	2007	2008	абсолютне	у %
м. Хмельницький	966,9	1148,0	1330,5	363,6	37,6

¹ Розраховано за даними Головного фінансового управління в Хмельницькій області

Продовження табл.1

м. Кам'янець-Подільський	348,2	228,4	314,4	-33,8	-9,7
м. Нетішин	199,8	192,7	192,5	-7,3	-3,7
м. Славута	144,2	145,7	136,4	-7,8	-5,4
м. Старокостянтинів	88,9	100,3	98,7	9,8	11,0
м. Шепетівка	162,2	158,3	148,5	-13,7	-8,4
Білогірський	28,2	34,9	28,7	0,5	1,8
Віньковецький	19,3	20,7	19,8	0,5	2,6
Волочиський	113,0	118,3	121,7	8,7	7,7
Городоцький	72,2	54,6	53,9	-18,3	-25,3
Деражнянський	44,0	39,7	39,2	-4,8	-10,9
Дунаєвецький	63,7	67,5	67,5	3,8	6,0
Ізяславський	75,1	62,5	55,5	-19,6	-26,1
Кам'янець-Подільський	98,4	98,0	105,2	6,8	6,9
Красилівський	121,5	127,0	111,6	-9,9	-8,1
Летичівський	42,0	38,9	41,5	-0,5	-1,2
Новоушицький	30,6	26,2	21,4	-9,2	-30,1
Полонський	88,2	101,1	60,5	-27,7	-31,4
Славутський	41,5	36,6	40,8	-0,7	-1,7
Старокостянтинівський	15,9	17,4	22,9	7,0	44,0
Старосинявський	17,5	16,0	17,2	-0,3	-1,7
Теопільський	33,2	29,8	30,6	-2,6	-7,8
Хмельницький	119,4	116,7	102,4	-17,0	-14,2
Чемаровецький	33,8	38,2	41,0	7,2	21,3
Шепетівський	26,9	18,8	18,4	-8,5	-31,6
Ярмолинецький	41,9	37,9	34,0	-7,9	-18,9
Всього по області	3036,5	3074,2	3254,8	218,3	7,2
у т. ч.: — по містах	1910,2	1973,4	2221,0	310,8	16,3
— по районах	1126,3	1100,8	1033,8	-92,5	-8,2

Не менш важливим показником для розрахунку ефективності місцевих платежів, а відтак і комунального податку, є його абсолютна величина розрахована на одного жителя відповідної території. Отож, як показують результати проведеного аналізу (табл. 2), в окремих районах Хмельницької області в 2008 році на одного мешканця припадало цього платежу від 0,50 грн. (Шепетівський район) до 1,99 грн. (Красилівський район), проти 1,2 грн. в середньому по всіх районах області. Та й у цілому по області ця величина знаходиться на рівні 2,41 грн. Звісно, що для бюджетів міст, на території яких не перебувають сільськогосподарські підприємства, або їх кількість незначна, така втрата є менш відчутною, оскільки його надходження тут коливаються від 2,85 грн. (м. Старокостянтинів) до 5,42 грн. (м. Нетішин).

Таблиця 2

**Надходження комунального податку до місцевих бюджетів міст і районів
Хмельницької області у 2008 році²**

Назва міст і районів	Кількість населення, тис. осіб	Кількість місцевих бюджетів в	Надійшло податку в 2008 р.		
			Всього, тис. грн.	У т. ч. на одну особу, грн.	У середньому на 1 бюджет, тис. грн.
м. Хмельницький	259,1	1	1330,5	5,14	1330,50

² Розраховано за даними: 1. [7, с. 16-17]. 2. Головного фінансового управління в Хмельницькій області.

Продовження табл.2

м. Кам'янець-Подільський	100,0	1	314,4	3,14	314,40
м. Нетішин	35,5	1	192,5	5,42	192,50
м. Славути	35,2	1	136,4	3,88	136,40
м. Старокостянтинів	34,6	1	98,7	2,85	98,70
м. Шепетівка	44,2	1	148,5	3,36	148,50
Білогірський	29,1	26	28,7	0,99	1,10
Вінковецький	27,6	19	19,8	0,72	1,04
Волочиський	55,7	44	121,7	2,18	2,77
Городоцький	53,0	32	53,9	1,02	1,68
Деражнянський	34,6	31	39,2	1,13	1,26
Дунаєвецький	67,6	47	67,5	1,00	1,44
Ізяславський	48,7	31	55,5	1,14	1,79
Кам'янець-Подільський	70,5	44	105,2	1,49	2,39
Красилівський	56,2	38	111,6	1,99	2,94
Летичівський	31,1	22	41,5	1,33	1,89
Новоушицький	32,6	23	21,4	0,66	0,93
Полонський	47,5	20	60,5	1,27	3,03
Славуцький	32,8	37	40,8	1,24	1,10
Старокостянтинівський	33,0	31	22,9	0,69	0,74
Старосинявський	22,6	18	17,2	0,76	0,96
Теофіпольський	29,0	25	30,6	1,06	1,22
Хмельницький	53,2	40	102,4	1,92	2,56
Чемаровецький	45,9	36	41,0	0,89	1,14
Шепетівський	36,6	24	18,4	0,50	0,77
Ярмолинецький	34,4	31	34,0	0,99	1,10
Всього по області	1350,3	625	3254,8	2,41	5,21
у т. ч.: — по містах	508,6	6	2221,0	4,7	370,2
— по районах	841,7	619	1033,8	1,2	1,7

Проте зі збільшенням з 1 січня 2005 р. критерію для платників ФСП стосовно валового доходу, одержаного від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, яка за попередній звітний рік повинна перевищувати вже не 50 %, а 75 %, зазначена невідповідність законодавства, яким в сільськогосподарській галузі регулюються особливості визначення платників, звільнених від комунального податку та осіб, на яких розповсюджуються умови ФСП, стала ще більш помітною.

Беззаперечно, останнє могло простежуватись і у випадку, коли ця частка для платників ФСП залишалась на попередньому рівні (тобто 50 %), але тоді надходження до скарбниці цих двох податків, а точніше одного з них, щоправда, залежали від вибору сільськогосподарського товаровиробника. Так, обравши спеціальну систему оподаткування, платник не перераховував би до місцевого бюджету, з цих двох платежів, лише комунального податку, що передбачалось, як уже зазначалось, чинним законодавством. І, навпаки, у разі недосягнення встановленого критерію (на той час 50 %) або надання переваги загальнодержавній системі оподаткування, до місцевого бюджету надходив би тільки комунальний податок, але без ФСП.

Отже, з наведеного аналізу очевидно, що сплата одного податку усуває можливість надходження до місцевих бюджетів другого платежу. Причому незалежно від вибору платника податку, що підтверджує думку про послідовність і логічність у підборі податкового критерію для сільськогосподарських товаровиробників та закріплення їх, на той час, у податковому законодавстві. Поряд з цим, неможливою була ситуація за якої місцеві бюджети не одержать ні комунального, ні фіксованого сільськогосподарського податків. Тобто, у будь-якому випадку, від таких підприємств до місцевого бюджету мін

надійти або перший, або другий з них. Безперечно, не помітити такої переваги для останніх, либонь, дуже важко.

Однак із збільшенням зазначеного критерію (понад 75 %) для обрання сільськогосподарськими товаровиробниками спеціальної системи оподаткування зі сплатою ФСП та незмінності чинних умов при визначенні сільгоспідприємств, які звільняються від комунального податку, наведена вище логіка, безсумнівно, втрачається. Це зумовлено тим, що за досягнення суб'єктом господарювання величини виручки від реалізації сільськогосподарської продукції більш як 50 % від її загального обсягу, як і в попередньому випадку, у нього виникає підстава для звільнення від сплати комунального податку. Чим він, безумовно, й скористається, що й стане причиною ненадходження цього платежу до місцевого бюджету.

Цілком очевидно, що такий підхід не відкидає попередньої ситуації, за якої місцеві бюджети також не одержували комунального податку. Безумовно, з цим необхідно погодитись, оскільки для цього є всі підстави. Проте більш детальний аналіз показує, що у другому випадку одночасно з цим втрачається можливість надходження до місцевих бюджетів обох платежів, як комунального, так і фіксованого сільськогосподарського податків, чого якраз і не було за п'ятдесятивідсоткової частки, встановленої для спеціальної системи оподаткування.

Звісно, що всі ці вади для місцевих бюджетів стосовно втрати доходів від зазначених двох платежів, простежуються тоді, коли сільськогосподарські підприємства одержуватимуть виручку (валовий дохід) з реалізації сільськогосподарської продукції, який знаходитиметься в межах від більше як 50 % і до 75 %, від загального її обсягу. Так, у разі перевищення першого критерію, як зазначено вище, господарство набуде статусу сільськогосподарського підприємства, що дасть йому юридичні підстави не сплачувати комунального податку. Проте цієї величини ще недостатньо для того, щоб така особа могла надбати стан сільськогосподарського товаровиробника і перейти на сплату ФСП. Певна річ, це відбудеться тоді, коли сільськогосподарське підприємство перевищить сімдесятип'ятивідсоткову частку валового доходу, одержаного з реалізації сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки. Однак, оскільки цього ще не сталося, то такий платник не сплачуватиме до місцевого бюджету ні комунального податку, ні ФСП.

Зауважимо, що у наведеному випадку ми навмисно не зазначаємо виразну величину цих двох цифр, а лише дублюємо їх згідно з нормами законодавства. Останнє вказує на ще одну практичну проблему, яка потребує свого розв'язання. Адже нікого, напевне, не потрібно переконувати в тому, що законодавчі терміни "не менш як 50 %" та "перевищувати 75 %" можуть обчислюватись із заокругленням до одного або двох знаків, або до цілого числа. На практиці, між іншим, це має важливе значення, а тому, на нашу думку, у податковому законодавстві цей підхід також повинен бути зафіксований. Його узаконення не сприятиме зловживанням з боку державних органів фінансового контролю та усуватиме невизначеність, яка є неприпустимою, як для місцевих бюджетів, так і сільськогосподарських товаровиробників — платників податків.

З вищезазначеного самоочевидним стає те, що зі збільшенням податкового критерію для платників ФСП з 50 % до 75 %, яке відбулось, на нашу думку, з метою мінімізації ухилень від сплати податків і зборів за загальнодержавною системою оподаткування, а відтак і для очікуваного збільшення надходжень до Державного бюджету України, ініціаторами цих змін не були враховані втрати місцевих бюджетів від таких заходів. Немає сумніву в тому, що усувати податкові лазівки та збільшувати платежі до Державного бюджету України необхідно. Однак робити це потрібно виважено та професійно, без зменшення власних і закріплених джерел фінансових ресурсів місцевих бюджетів органів місцевого самоврядування. В іншому випадку, це усуває ініціативу останніх стосовно раціонального використання податкової бази, применшує роль і значення громад у формуванні власних доходів через систему місцевих податків. Тому дуже правий академік М. Я. Дем'яненко, який, з цього приводу, пише: "... не можна спрощено підходити до системи місцевого оподаткування тільки тому, що кошти від нього не надходять до державного бюджету" [8, с. 131].

Вважаємо, що саме останнє і є вирішальним при формуванні фінансових ресурсів загальнодержавного значення. Тому, за такого підходу, органам місцевого самоврядування при плануванні своїх бюджетів стає набагато вигідніше передбачати не збільшення власних доходів, унаслідок вишукування додаткових резервів, а їх зменшення, що дає можливість гарантовано одержати дотації з вищестоящих інстанцій. Хоча, певна річ, як

зазначено в Європейській хартії місцевого самоврядування, частина їхніх фінансових ресурсів має формуватись саме за рахунок місцевих податків і зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону [9]. Однак, як показує практика місцевого оподаткування в Україні, ініціатива останніх у цьому питанні є ще недостатньою.

У принципі, не сперечаючись проти необхідності стабільного надходження коштів до Державного бюджету України, вважаємо, що навіть некоректно переконувати прихильників такого підходу у тому, наскільки це важливо і для місцевих бюджетів. Тому в разі трансформації будь-яких умов і критеріїв, передбачених для окремих платників, зокрема, як це було у випадку з сільськогосподарськими товаровиробниками, ініціаторам таких заходів необхідно передбачати вплив цих змін на податковий механізм у місцевому оподаткуванні, кошти від якого стовідсотково зараховуються до місцевих бюджетів. Проте, оскільки цього не сталося, а негативний вплив від проведених «удосконалень» відчувається і дотепер, було б доцільно здійснити несуттєві коригування в чинному податковому законодавстві нашої країни.

По-перше, потрібно на законодавчому рівні визначитись із однозначністю податкових термінів, які мають використовуватись, спершу, у податкових законах, а згодом — у Податковому кодексі України. Тобто, якщо в одному з них подано термін сільськогосподарський товаровиробник і наведено його визначення із установленим критерієм, то таке ж саме тлумачення повинно передбачатись і для інших податків і податкових зборів. Це аксіома, якою не лише недоцільно нехтувати, а необхідно дотримуватись як важливого постулату, характерного для проголошеного принципу оподаткування. В протилежному випадку, ми завжди будемо наптовхуватись на невизначеність, яка не лише негативно впливатиме на платників податків, але й безпосередньо співвідноситься зі зменшенням платежів у державну скарбницю, зокрема, як обґрунтовано в нашому випадку, до місцевих бюджетів.

По-друге, з урахуванням результатів проведеного дослідження, не менш важливою є величина податкового критерію, який встановлений нормативними актами для сільськогосподарських товаровиробників-платників ФСП, а також ідентифікації сільськогосподарських підприємств з метою звільнення їх від сплати комунального податку. Як уже доведено вище, її частка і в першому, і в другому випадку, на нашу думку, повинна знаходитись на одному рівні та складати більше, ніж 50 % із заокругленням до одного знаку (50,1 %), що відповідатиме не лише математичній логіці, але й економічному розрахунку та правому обґрунтуванню. За встановлення такого мірила для місцевих бюджетів усуваються негативні наслідки, за яких вони не одержують ні ФСП, ні комунального податку. І, навпаки, з його прийняттям і закріпленням у податковому законодавстві, і у разі досягнення сільськогосподарським товаровиробником встановленої частки (50,1 %), місцеві бюджети не матимуть надходжень із комунального податку, але зате отримуватимуть фіксований сільськогосподарський податок.

Звісно, у наведеному вище підході прихильники принципу «пріоритетності державного бюджету» вбачатимуть шанс для «кмітливіх платників» ухилитись від сплати податків і зборів загальнодержавної системи оподаткування. На таке їх передбачуване застереження, зауважимо, що мінімізувати ухилення суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність у сільському господарстві та перейшли на сплату ФСП (проте за якихось причин у звітному році не дотримались встановленого критерію), можливо внаслідок уведення річного перерахунку податків відповідно до умов загальнодержавної системи оподаткування (більш детально [4, с. 413-414]).

Отже, уніфікація податкового критерію для платників ФСП сприятиме не лише надходженню коштів до місцевих бюджетів, але й усуватиме невизначеність із сплатою комунального податку для платників, які здійснюють свою діяльність у сільському господарстві. Поряд із цим, закріплення у податковому законодавстві одного терміну сільськогосподарський товаровиробник для визначення господарств, зокрема, звільнених від комунального податку, або віднесення їх, з метою оподаткування, до переліку платників у будь-якому іншому податку та податковому збору, дозволить податковій службі дотримуватись єдиної методики формування реєстрів з їхнього числа в цій галузі, допоможе привести у відповідність термінологічні визначення, наведені у різних нормативно-правових актах із питань справляння платежів у сільському господарстві. Безперечно, за такого підходу не заперечується та не відкидається зміст сільськогосподарського підприємства, визначення якого наведено в інших літературних джерелах і законодавчих актах неподаткового спрямування. Однак, що стосується його оподаткування, то тут має бути однозначність, як на початку, так і протягом усього податкового процесу.

Список використаних джерел

1. Про місцеві податки та збори : Декрет Кабінету Міністрів України від 20.05.1993 р. // ВВР. — 1994. — № 87. — Ст. 180.
2. Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР “Про систему оподаткування” : Закон України від 02.02.1994 р. № 3046/1994 // ВВР. — 1994. — № 21. — Ст. 130.
3. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років : Закон України від 18.01.2001 р. № 2238-III // ВВР. — 2001. — № 11. — Ст. 52.
4. Синчак В. П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика : монографія / В. П. Синчак / Акад. аграр. наук; ННЦ “ІАЕ”; Хм. ун-т упр-ня та права. — К. ; Хмельницький : ХУУП, 2008. — С. 372-375.
5. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності : Указ Президента України від 03.07.1998 р. № 727/98 (зі змінами) // ОВУ. — 1998. — № 27. — Ст. 1.
6. Про фіксований сільськогосподарський податок : Закон України від 17.12.1998 р. № 320-XIV (зі змінами) // ОВУ. — 1998. — № 52. — Ст. 1.
7. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2007 рік / За ред. В. В. Скальського. — Хмельницький: Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2008. — С. 16-17.
8. Фінансово-кредитні відносини в АПК / [П. Т. Саблук, В. П. Ситник, М. Я. Дем’яненко та ін.]; за ред. П. Т. Саблука, М. Я. Дем’яненка. — К. : Інститут аграрної економіки УААН, 1996. — С. 131.
9. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036].

Надійшла до редакції 12.11.2009
Рекомендована до друку 01.12.2009

